

Handan ÖZDEMİR¹

Orcid: 0000-0002-1364-4900

Elif GÜNAY İSMAİLOĞLU²

Orcid: 0000-0002-9152-3469

Seda ŞAHAN³

Orcid: 0000-0003-4071-2742

¹ Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Burdur, Türkiye.

² İzmir Bakırçay Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, İzmir, Türkiye.

³ İzmir Bakırçay Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, İzmir, Türkiye

Sorumlu Yazar (Corresponding Author):

Seda ŞAHAN

seda.sahan@bakircay.edu.tr

Anahtar Sözcükler:

Sağlık profesyoneli öğrencisi;
COVID-19; farkındalık; bilgi
düzeyi.

Keywords:

Health professional student;
COVID-19; awareness; knowledge
level

Sağlık Bakımı Profesyoneli Olarak Yetişen Öğrencilerin COVID-19 Pandemisi İle İlgili Bilgi Düzeyi Ve Farkındalıklarının İncelenmesi

Examining the Knowledge Level and Awareness of the Health Care Professional Students about the COVID-19 Pandemic

Gönderilme Tarihi:25 Şubat 2022

Kabul Tarihi: 5 Aralık 2023

* Bu makale 5. Uluslararası Tıp ve Sağlık Bilimleri Araştırmaları Kongresi'nde sunulmuştur.

ÖZ

Amaç: Sağlık bakım profesyoneli olarak yetişen öğrencilerin COVID-19'a ilişkin bilgi sahibi olmaları, çevresindeki toplumun doğru bilgilendirilmesi açısından önemlidir. Bu araştırma sağlık bakım profesyoneli olarak yetişen öğrencilerin COVID-19 ile ilgili bilgi düzeyleri ve farkındalıklarının ne düzeyde olduğunu ortaya çıkarılması amacıyla yapılmıştır.

Yöntem: Araştırma, anket çalışması olup tanımlayıcı olarak yapılmıştır. Araştırmanın örneklemini, 2019-2020 eğitim öğretim yılında Türkiye'deki bir devlet üniversitesinin sağlık bilimleri fakültesinde öğrenim gören öğrencilerden araştırmaya katılmayı kabul eden ve ulaşılabilen 239 öğrenci oluşturmuştur. Araştırma verileri Haziran-Ekim 2020 tarihleri arasında Google formlar aracılığı ile toplanmıştır.

Bulgular: Öğrencilerin %66.5'inin (n=159) pandemi sürecinin mesleklerine bakış açılarına olumlu yönde etkilediği saptanmıştır. Öğrencilerin %57.3'ü (n=137) COVID-19 hakkında kısmen bilgili hissettiklerini, %87'si (n=208) COVID-19 hakkında endişe duyduklarını ve %81.2'si (n=194) endişe düzeyinin 6-10 puan arasında olduğunu belirtmiştir. Öğrencilerin COVID-19 pandemisine ilişkin bilgi puan ortalaması 91.92± 9.11(min-max 30-100) dir.

Sonuç: Öğrencilerin COVID-19 pandemisine ilişkin bilgi düzeylerinin ve genel olarak farkındalıklarının yüksek olduğu saptanmıştır.

ABSTRACT

Objective: It is important for the students who are trained as health care professionals to have knowledge about COVID-19 in order to inform the surrounding society correctly. This research was carried out to reveal the level of knowledge and awareness of students who are trained as health care professionals about COVID-19.

Methods: The research was a survey study and was conducted as a descriptive study. The sample of the research consisted of 239 students who were able to participate in the research and who were studying at the health sciences faculty of a state university in Turkey in the 2019-2020 academic year. Research data were collected through Google forms between June and October 2020.

Results: It was determined that 66.5% (n=159) of the students had a positive impact on their perspectives on their professions during the pandemic process. 57.3% (n=137) of the students felt that they were partially informed about COVID-19, 87% (n=208) were worried about COVID-19, and 81.2% (n=194) reported that the level of anxiety was between 6-10 points. stated that. The average score of knowledge about the COVID-19 pandemic of the students is 91.92± 9.11 (min-max 30-100).

Conclusion: It was determined that the level of knowledge and general awareness of the students about the COVID-19 pandemic was high.

Kaynak Gösterimi: Özdemir, H., İsmailoğlu, E.G., Şahan, S. (2024). Sağlık bakımı profesyoneli olarak yetişen öğrencilerin Covid-19 pandemisi ile ilgili bilgi düzeyi ve farkındalıklarının incelenmesi. *EGEHFD*, 40(1), 69-75. Doi:10.53490/egehemsire. 1079227

How to cite: Özdemir, H., İsmailoğlu, E.G., Şahan, S. (2024). Examining the knowledge level and awareness of the health care professional students about the Covid-19 pandemic. *JEUNF*, 40(1), 69-75. Doi:10.53490/egehemsire. 1079227

GİRİŞ

Dünya Sağlık Örgütü tarafından mevcut yeni Koronavirüs salgınının uluslararası endişe verici bir halk sağlığı acil durumu olduğu belirtilmiş ve 11 Mart 2020’de pandemi ilan edilmiştir (Mahase, 2020). Pandeminin ne kadar süreceği, hangi oranda yayılacağı ve tedavisi ile ilgili belirsizlik ise devam etmektedir (Wang ve ark., 2020). Hastalıktan kurtulma oranı yüksek olsa da tüm dünya da ölüm sayısı oldukça fazladır. Koronavirüs tüm yaş gruplarındaki bireyleri enfekte etmekle birlikte gerek bulaşma ve yayılma hızı gerekse mortalitesi göz önüne alındığında yaşlı nüfusun daha fazla etkilendiği görülmektedir (Azlan, Hamzah, Sern, Ayub, ve Mohamad, 2020; Hua ve Shaw, 2020). Virüsün önlenmesi için mevcut spesifik bir antiviral tedavi seçeneği bulunmamaktadır. Bu nedenle, hastalığın önlenmesi için virüsün yayılmasını önlemek temel yaklaşımdır. Önleyici tedbirler ise sosyal uzaklaşma ve karantindir. Literatürde COVID-19 ile ilgili çok fazla kaynak olmasına rağmen (Azlan ve ark., 2020; Mahase, 2020; Wang ve ark., 2020), hastalık süreci, semptomlar ve virüs özellikleri ile ilgili yanlış bilgilendirmeler bulunmaktadır. Özellikle sosyal medya üzerinden yapılan paylaşımlar yanlış bilgiler içerebilmektedir (Azlan ve ark., 2020). Yanlış bilgilendirmeler halkı paniğe sürükleyerek COVID-19 ile mücadeleyi engellemektedir (Hua ve Shaw, 2020). Pandeminin yayılımını önlemek için, toplum pandemisinin bilincinde olmalı ve bu süreçte toplumun da önemli rolleri olduğunu bilmelidir. Aksi takdirde yanlış bilgiler ve davranışlar virüsün hızla yayılımına neden olacaktır (Singh, Sunuwar, Karki, Ghimire, ve Shrestha, 2020).

Sağlık çalışanları COVID-19’a karşı toplumu bilinçlendirmede ilk sırada yer almaktadır. Sağlık bakım profesyoneli öğrencileri de topluma karşı sorumlulukları olan meslek adaylarıdır. Bu öğrenciler, sağlık bakımıyla ilgili bir mesleğin adayı oldukları için toplum tarafından da başvurulacak diğer bir bilgi kaynağı olarak görülmektedir (Azlan ve ark., 2020). Bu nedenle sağlık bakım profesyoneli olarak yetişecek bu öğrencilerin hastalıkla ilgili doğru bilgi sahibi olmaları çevresindeki toplumun doğru bilgilenebilmesi açısından önemlidir. Bu çalışmada sağlık bakım profesyoneli olarak yetişen öğrencilerin COVID-19 ile ilgili bilgi düzeylerinin ve farkındalıklarının ne düzeyde olduğunu ortaya çıkarılması amaçlanmıştır.

YÖNTEM

Araştırmanın Tipi

Bu çalışma tanımlayıcı olarak yapılmıştır. Araştırma verileri 1 Haziran 2020–30 Ekim 2020 tarihleri arasında toplanmıştır.

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini 2019-2020 öğretim yılında Türkiye’de bulunan iki üniversitenin Sağlık Bilimleri Fakültesi’nde öğrenim gören öğrenciler (N=500) oluşturmuştur. Araştırmanın örneklemini ise araştırmayı katılmayı kabul eden 239 öğrenci oluşturmuştur. G Power programı kullanılarak yapılan post power analiz sonucuna göre çalışma %96 güç ile tamamlanmıştır.

Veri Toplama

Verilerin toplanması için çevrimiçi ortamda anket sorularını içeren Form oluşturulmuştur. Çevrim içi anket formu öğrencilere mail ve WhatsApp uygulaması aracılığıyla iletilmiştir. Bu formu doldurmadan önce öğrencilerden çevrim içi bilgilendirilmiş onam formunu doldurmaları istenmiştir. Çalışmaya katılmak isteyen öğrenciler anket sorularını yanıtlamıştır.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada veri toplama aracı olarak “Öğrenci Tanıtım Formu”, ve “COVID-19 Pandemisine İlişkin Bilgi ve Farkındalık Formu” kullanılmıştır.

Öğrenci Tanıtım Formu: Öğrencilerin cinsiyeti, yaşı, bölümü, sınıfı, bölümü isteyerek tercih etme durumu gibi sosyodemografik özelliklerini belirleyen sorular bulunmaktadır. Sorular araştırmacılar tarafından literatür doğrultusunda hazırlanmıştır (Huang, Lei, Xu, Liu, ve Yu, 2020; İkhlaq, Hunniya, Bashir, ve İjaz, 2020; Maheshwari, Gupta, Sinha, ve Rawat, 2020; Olum ve ark., 2020). COVID-19 pandemisine ilişkin 7 soru ve pandemiye ilişkin endişe düzeyini belirleyen 2 soru bulunmaktadır. Endişe düzeyini belirlemek için öğrencilere “COVID-19 ile ilgili endişeniz var mı?” sorusu sorulmuştur. “Evet” cevabı verenlerin, endişe düzeylerine 0-10 arasında bir değer vermeleri istenmiştir.

COVID-19 Pandemisine İlişkin Bilgi ve Farkındalık Formu: Öğrencilerin, COVID-19 pandemisine ilişkin bilgi ve farkındalıklarını belirlemeye yönelik araştırmacı tarafından literatür doğrultusunda hazırlanan formdur (Huang ve ark., 2020; İkhlaq ve ark., 2020; Maheshwari ve ark., 2020; Olum ve ark., 2020). Formun birinci bölümünde, COVID-19 virüsünün tanımı, bulaşma yolları, tedavisi, korunma yolları vb ile ilgili öğrencilerin bilgi durumlarını değerlendiren kapalı uçlu 20 soru bulunmaktadır. Her bir sorunun “doğru” “yanlış” şeklinde iki seçeneği vardır. Doğru cevaplar “5” yanlış cevaplar “0” puan verilerek değerlendirilmiştir. Ölçekten alınacak en yüksek puan 100’dür. Ölçekten alınan puanların fazla olması, öğrencilerin COVID-19’a yönelik farkındalıklarının yüksek olduğunu göstermektedir. Formun ikinci bölümünde ise, öğrencilerin COVID-19 virüsünün önlenmesine yönelik farkındalıklarını değerlendiren 10 soru bulunmaktadır. Her bir sorunun “evet” “hayır” şeklinde iki seçeneği vardır.

Verilerin Analizi

Araştırmada elde edilen veriler, The Package for Social Sciences (SPSS) 21 paket programında, sayı, yüzde ve ki kare testinden yararlanılarak gerçekleştirilmiştir.

Araştırmanın Etik Yönü

Araştırmanın uygulanabilmesi için İzmir Bakırçay Üniversitesi Girişimsel Olmayan Araştırmalar Etik Kurulu'ndan (03.06.2020 tarih ve 2020/145 numaralı kararı) etik kurul numaralı etik kurul izni alınmıştır. Bilgi edinilen tüm araştırmalarda cevapların gönüllü olarak verilmesi gerektiği için araştırmaya alınacak bireylerin gönüllü katılımlarına önem verilmiştir. Ayrıca, araştırmanın amacı, elde edilen sonuçların hangi amaçlarla kullanılacağı ve kendileri ile ilgili bilgilerin başkalarına açıklanmayacağı açıklandıktan sonra onayları, bilgilendirilmiş onamla online olarak alınmıştır.

BULGULAR

Araştırma kapsamına alınan öğrencilerin yaş ortalamasının $20.37 + 1.94$ ve %74.5'inin (n=178) kadın olduğu belirlenmiştir. Öğrencilerin %47.7'sinin (n=114) ikinci sınıfta öğrenim gördüğü, %94.1'inin (n=225) kronik hastalığı olmadığı belirlenmiştir. Öğrencilerin %86.6'sının (n=207) bölümünü isteyerek seçtiği, %66.5'inin (n=159) pandemi sürecinin mesleklerine bakış açılarını olumlu yönde etkilediği saptanmıştır. Öğrencilerin %57.3'ü (n=137) COVID-19 hakkında kısmen bilgili hissettiklerini, %54.4'ü (n=130) COVID-19 ile ilgili bilgileri sosyal medyadan öğrendiklerini, %87'si (n=208) COVID-19 hakkında endişe duyduklarını ve %81.2'si (n=183) endişe düzeyinin 6-10 puan arasında olduğunu belirtmiştir (Tablo 1).

Tablo 1. Öğrencilerin COVID-19 Hakkında Bilgi ve Endişe Düzeyleri

	n	%
Cinsiyet		
Kadın	178	74.5
Erkek	61	24.5
Sınıf		
1.Sınıf	43	18.0
2.Sınıf	114	47.7
3.Sınıf	37	15.5
4.Sınıf	45	18.8
Kronik Hastalık Durumu		
Evet	14	5.9
Hayır	225	94.1
Bölümü İsteyerek Seçme Durumu		
Evet	207	86.6
Hayır	32	13.4
Mesleğe Bakış Açısı		
Olumlu	159	66.5
Olumsuz	80	33.5
Bilgi düzeyi		
Hiç bilgili hissetmiyorum	3	1.3
Kısmen bilgili hissediyorum	137	57.3
Çok bilgili hissediyorum	99	41.4
Bilgi Kaynakları		
Televizyon	54	22.6
Sosyal Medya	130	54.4
Gazete ve Radyo	8	3.3
Aile/Akraba/Arkadaş	4	1.7
Sağlık Çalışanları	31	13.0
Diğer	31	5.0
Endişe duyma durumu		
Evet	208	87.0
Hayır	31	13.0
Endişe Düzeyi (ort±SS)	6.85±1.88	

SS= standart sapma

Öğrencilerin COVID-19 pandemisine ilişkin bilgi puan ortalaması 91.92 ± 9.11 (min-max 30-100) dir (Tablo 2).

Tablo 2. Öğrencilerin COVID-19 Pandemisine İlişkin Bilgi Düzeylerinin Dağılımı

Maddeler	Doğru		Yanlış	
	n	%	n	%
İlk COVID-19 vakası Wuhan. Çin'de teşhis edilmiştir.	239	100	0	0
COVID-19, yeni bir koronavirüs ailesi türünün neden olduğu bir solunum yolu enfeksiyonudur.	224	93.7	15	6.3
COVID-19'un kökeni net değildir. ancak deniz ürünleri, yılanlar veya yarasalar tarafından insana bulaştığı bilinmektedir.	216	90.4	23	9.6
Yaygın semptomları ateş, öksürük ve nefes darlığıdır ancak bulantı ve ishal nadiren bildirilmiştir.	231	96.7	8	3.3
Kuluçka süresi ortalama 5 gün ile 14 güne kadardır.	227	95.5	12	5.0
Nazofaringeal ve orofaringeal akıntidan veya balgamdan toplanan örnekler üzerinde PCR testi ile teşhis edilebilir.	223	93.3	16	6.7
Öksürük ve hapşırma gibi solunum damlacıkları yoluyla bulaşır.	234	97.9	5	2.1
Enfekte bir vaka ile yakın temaslar yoluyla bulaşır.	229	95.8	10	4.2
El yıkama ve kişisel hijyen hastalığın önlenmesinde çok etkilidir.	236	98.7	3	1.3
Tıbbi maske öksürme sırasında solunum damlacıklarının yayılmasını önlemek için yararlıdır.	236	98.7	3	1.3
Hastalık, el sıkışma veya öpüşme gibi yakın temasların olmaması. kalabalığa katılmamak ve sık sık el dezenfeksiyonu ile önlenabilir.	235	98.3	4	1.7
Toplumda tüm kişilerin maske takması gerekmektedir.	227	95.0	12	5.0
Sadece entübasyon. aspirasyon. bronkoskopi ve kardiyopulmoner resüsitasyon sırasında N95 maskesi takılması gerekir.	162	67.8	77	32.2
Hastalığın önlenmesinde yaşanan yerin temizliği ve havalandırılması gereklidir.	238	99.6	1	0.4
Şüpheli bir vaka ile doğrudan temastan sonra 14 gün içinde semptomlar ortaya çıkarsa, kişi yakındaki bir sağlık merkezine gitmelidir.	234	97.9	5	2.1
Hastalık hakkında bilgi edinmek için sosyal medyayı takip etmek yeterlidir.	32	13.4	207	86.6
Hastalığın önlenmesinde elleri sıkça kolonyalı mendille silmek yeterlidir.	37	15.5	202	84.5
Hastalık normal antiviral ilaçlarla tedavi edilebilir.	26	10.9	213	89.1
Hastalığın önlenmesi için düzenli olarak sirke ile gargara yapılması gereklidir.	57	23.8	182	76.2
Hastalığın önlenmesi ve tedavisinde tütsü ve bitki çayları gereklidir.	38	15.9	201	84.1
Toplam Puan Ortalaması 91.92 ± 9.11 (min-max 30- 100)				

Öğrencilerin COVID-19 virüsünün önlenmesine yönelik farkındalıkları incelendiğinde; Öğrencilerin tamamı (%100) (n=239) COVID-19 salgınından korunmak için koruyucu ekipman (eldiven, maske) kullandıklarını, %97.9'u (n=234) ellerini sık sık sabunla yıkadıklarını, %97.5'inin (n=233) dışarı sosyal mesafeye dikkat ettiğini, %95'i (n=227) toplu taşıma aracı kullanımını azalttıklarını ve kalabalık ortamlara girmekten kaçındıklarını belirtmiştir. Ayrıca öğrencilerin %88.7'si (n=212) ellerle kolayca dokunabilecek yerlerin (kapı kolları gibi) temizleme ve dezenfekte etme sıklığını arttırdığını, %87.4'ü (n=209) ailesi ve arkadaşlarıyla COVID-19 pandemisini önleme konusu hakkında tartıştığını ve %76.2'si (n=182) ihtiyaçları dışında evden dışarı çıkmadığını ifade etmiştir (Tablo 3).

Tablo 3. Öğrencilerin COVID- 19 Virüsünün Önlenmesine Yönelik Farkındalıklarının Dağılımı

Maddeler	Evet		Hayır	
	n	%	n	%
COVID-19 salgınından korunmak için koruyucu ekipman (eldiven, maske) kullanıyorum.	239	100	0	0
Ellerimi sabunla sık sık yıkıyorum.	234	97.9	5	2.1
Dışarı çıktığımda insanlarla aramda mesafe olmasına özen gösteriyorum.	233	97.5	6	2.5
Çok sayıda insanın toplandığı kalabalık ortamlara girmekten kaçınıyorum.	227	95.0	12	5.0
Toplu taşıma araçlarının kullanımını azalttım.	227	95.0	12	5.0
Kalabalık ortamlarda gerçekleştireceğim planlarımı erteledim.	219	91.6	20	8.4
Ellerle kolayca dokunabilecek yerlerin (kapı kolları gibi) temizleme ve dezenfekte etme sıklığını arttırdım.	212	88.7	17	11.3
Ailem ve arkadaşarımla COVID-19 pandemisini önleme konusu hakkında tartışıyorum.	209	87.4	30	12.6
Hastalığın önlenmesinde ve tedavisinde etkili olan yöntemler için bilimsel araştırma sonuçlarını takip ediyorum.	209	87.4	30	12.6
İhtiyaçlarım dışında evden dışarı çıkmıyorum.	182	76.2	57	23.8

TARTIŞMA

İnsanlara ölümü hatırlatan pandemiler kişilerin psikolojik durumunu olumsuz etkilemektedir. Özellikle sürekli evde kalmaya bağlı sosyal ilişkilerin azalması kişilerde kaygıya neden olmaktadır (Okuyan, Karasu, ve Polat, 2020). Araştırmamıza katılan öğrencilerin çoğunluğu (%87) COVID-19 hakkında endişe duyduğunu ifade etmiştir. Öğrencilerin hissettikleri endişe düzeyi ortalaması ise 10 üzerinden 6.85 ± 1.88 'dir. Öğrencilerin endişe düzeyinin ortalamasının üzerinde olduğu söylenebilir. Okuyan ve arkadaşlarının (2020) çalışmasında da hemşirelik öğrencilerinin sağlık kaygı düzeylerinin yüksek olduğu bulunmuştur. Öğrenciler daha çok evde kalma, virüs bulaşma ve ölüm korkusu nedeniyle endişe yaşamaktadır (Okuyan ve ark., 2020). Huang ve arkadaşlarının (2020) çalışmalarında öğrencilerin yaklaşık %24.9'unun endişe yaşadığı belirlenmiştir. Öğrencilerin yüksek oranda hissettikleri bu kaygı duygusu her ne kadar mesleklerini olumsuz etkileyebilme ihtimalini oluştursa da bu dönemde beklenen bir sonuç olarak düşünülebilir (Hua ve Shaw, 2020). Sadece öğrenciler için değil topluma da bakıldığında bu salgın döneminde toplumun da kaygı düzeyinin yüksek olduğu saptanmıştır (Liu ve ark., 2020; Newby, O'Moore, Tang, Christensen, ve Faasse, 2020).

Çalışmamızda öğrencilerin %66.5'inin pandemi sürecinin mesleklerine bakış açılarını olumlu yönde etkilediği saptanmıştır. Yapılan bir çalışmada öğrencilerin hemşirelik mesleğine yönelik olumlu görüşleri pandemi öncesinde %63.4 iken pandemi sonrası %50.6'ya düştüğü belirtilmiştir. Ayrıca katılımcıların %26.7'si mesleğe ilişkin pandemi öncesi olumsuz ve görüşe sahipken pandemi sonrasında bu oranın %32.3'e yükseldiğini belirtmiştir (Cici ve Yılmazel, 2021). Pandemi döneminde hemşirelerin aktif rol oynaması, öğrencilerin mesleğe ilişkin algılarında farklı bakış açılarına yol açmış olabilir. Bazı öğrencilerin, pandemi döneminde hemşirelik mesleğinin ön planda olması ve hemşirelerin takdir edildiğini görmesi nedeniyle mesleği olumlu yorumladıkları düşünülmektedir. Bazı öğrencilerin ise pandemi döneminde hemşirelerin iş yüklerinin artması ve risk altında olmaları nedeniyle mesleğe ilişkin olumsuz algılarının olduğu söylenebilir.

Yapılan çalışmalarda hemşirelik öğrencilerinin COVID-19 pandemisine ilişkin bilgi düzeyleri farklılık göstermektedir. Maheshwari ve ark.'nın (2020) çalışmasında öğrencilerin bilgi düzeylerinin %92.7 olduğu belirtilirken Salman ve ark.'nın (2020) çalışmasında %50 olduğu ifade edilmiştir (Maheshwari ve ark., 2020; Salman ve ark., 2020). Bizim çalışmamızda öğrencilerin %57.3'ü kendini kısmen bilgili hissettiğini ifade etmiştir. Öğrencilerin COVID-19'a ilişkin bilgilere nereden eriştiğine bakıldığında ise çalışmamızda %54.4'ü sosyal medyadan bilgi aldıklarını ifade etmiştir. Benzer şekilde Albaqawi ve ark.'nın çalışmasında öğrencilerin %71'i, Salman ve ark.'nın çalışmasında ise öğrencilerin %62'sinin sosyal medyayı birincil kaynak olarak kullandıkları belirtilmiştir (Albaqawi ve ark., 2020; Salman ve ark., 2020). Pandemi sürecinde literatürde COVID-19 ile ilgili çok fazla kaynak olmasına rağmen virüs ve tedavi yöntemleri ile ilgili yanlış bilgilendirmelerde bulunmaktadır. Özellikle sosyal medya üzerinden yapılan paylaşımlar yanlış bilgiler içermekte ve yanlış yönlendirmelere neden olmaktadır (Azlan ve ark., 2020). Öğrencilerin kendilerini kısmen bilgili hissetmeleri, sosyal medyada paylaşılan bilgilerin doğrulunun kesin olmaması, eksik bilgiler içermesi veya yanlış yönlendirmeler içermesinden

kaynaklanabileceğini düşündürmektedir. Bu nedenle öğrencilerin sosyal medya kullanımı konusunda bilgilendirilmeleri, doğru bilgiye ulaşma konusunda gerekli eğitimlerin verilmesi büyük önem taşımaktadır.

Öğrencilerin COVID-19' a ilişkin bilgilerinin içeriklerine (alt maddelerine) bakıldığında literatürde öğrenciler öksürük, nefes darlığı, ateş ve yorgunluğun ana semptom olduğunu ve rutin olarak destekleyici tedavi uygulandığını büyük oranda bildikleri görülmektedir (Albaqawi ve ark., 2020; Hamza, Badary, ve Elmazar, 2021; Lincango-Naranjo ve ark., 2021; Mahase, 2020; Olum ve ark., 2020). Salman ve ark.'nın çalışmasında öğrencilerin %94.7'si COVID-19'un enfekte kişiyle yakın temas yoluyla bulaşacağını ifade etmiştir (Salman ve ark., 2020). Benzer şekilde çalışmamızda da öğrencilerin %95.8'i aynı cevabı vermiştir. Maheswhari ve ark.'nın çalışmasında öğrencilerin %96.9'u virüsten korunmak için kalabalık ortamlardan kaçınılması gerektiğini belirtmiştir (Maheshwari ve ark., 2020). Çalışmamızda ise %98.2'ü bu cevabı destekler nitelikte benzer cevap vermiştir. Çalışmamızda öğrenciler kendilerini kısmen bilgili hissettiklerini belirtmiş olsa da bilgi formunda verdikleri cevaplar aslında öğrencilerin bilgi düzeylerinin yüksek olduğunu göstermektedir. Çalışmamız sonuçları literatürdeki çalışmalarla paralellik göstermektedir. Hemşirelik öğrencileri toplum tarafından bilgi almak için sıklıkla başvurulan bir bilgi kaynağıdır. Bu nedenle toplumun doğru bilgilendirilmesi ve yönlendirilmesi için hemşirelik öğrencilerinin bilgi düzeyleri ve doğru bilgilere sahip olmaları oldukça önemlidir. Öğrencilerin bilgi eksikliği yaşadıkları konular giderilmeli ve konuyla ilgili yüksek düzeyde bilgi sahibi olmaları sağlanmalıdır.

Toplumun bilgi, farkındalık ve davranışlarının ortaya çıkarılması salgının iyi bir şekilde yönetilmesi için önemlidir (Olum ve ark., 2020). Toplumun olduğu gibi hemşirelik öğrencilerinin de salgına yönelik farkındalıklarını geliştirmeleri gerekmektedir. Öğrencilerin yüksek veya düşük oranda farkındalıklara sahip olduklarını gösteren farklı çalışmalar mevcuttur (Ikhlak ve ark., 2020; Olum ve ark., 2020; Peng ve ark., 2020; Yakar, Kaygusuz, Pirinççi, Önalın, ve Ertekin, 2020). Farkındalıkların yüksek olması koruyucu davranışların uygulanmasını pozitif şekilde etkilemektedir (Hamza ve ark., 2021; Taghrir, Borazjani, ve Shiraly, 2020). COVID-19 virüsünün önlenmesi yönelik maske, mesafe ve hijyene dikkat etmek gerektiği belirtilmektedir. Salman ve ark.'nın çalışmasında hemşirelik öğrencilerinin kişisel koruyucu önlemleri genel olarak uyguladıklarını belirtmiştir (Salman ve ark., 2020). İçinde bulunduğumuz salgın süreci öğrenciler gibi tüm toplumu maske, yüz siperliği gibi koruyucu ekipmanlar kullanma mecburiyetinde bırakmaktadır (Bragazzi ve ark., 2020; Singh ve ark., 2020).

Çalışmamızda öğrencilerin tamamı maske kullandıklarını, tamamına yakını ise ellerini sık sık sabunla yıkadıklarını ve toplu taşıma aracı kullanımını azalttıklarını belirtmiştir. Bu sonuca göre öğrencilerin COVID-19'a yönelik farkındalıklarının yüksek olduğunu ve farkındalıklarına göre tutum geliştirdiklerini söyleyebiliriz.

Özellikle maskenin toplum içinde takılması virüsten korumada en etkili yöntemdir (Salman ve ark., 2020). Bu nedenle öğrencilerin tamamının maske takma farkındalığının olması kendilerini olduğu kadar birlikte yaşadıkları ve temas halindeki buldukları aile üyelerini korumak açısından önemlidir. Ancak sadece maske takmak yeterli olmayıp sosyal mesafe ve el hijyenine dikkat edilmesi gerekir. Çalışmamızda öğrenciler, maske haricinde temizlik kurallarına, sosyal mesafeye dikkat ettiklerini, toplu taşıma araçlarından kaçındıklarını, dezenfektan kullanım oranlarını arttırdıklarını ve COVID-19'a yönelik bilimsel araştırmaları takip ettiklerini belirtmişlerdir. Bu sonuçlar öğrencilerin tamamına yakınının farkındalıklarının yüksek olduğu görülmektedir. Buna rağmen en düşük oranda öğrencilerin %76.2'si ihtiyaçları dışında evden dışarı çıktığını belirtmiştir. Bu da örnekleme oluşturan grubun genç grubu oluşturmasından kaynaklanabilir. COVID-19 hastalığının genç bireylerde ciddi boyutlarda bir semptom oluşturmaması nedeniyle gençler arasında özellikle sosyalleşmeyi engelleyecek önlemlere uyulmadığı görülmektedir. Burada gençlerin kısıtlı sosyalleşme ile ilgili bilinçlendirilmesi önemlidir.

SONUÇ

Çalışmamız sonucunda öğrencilerin COVID-19 pandemisine ilişkin bilgi düzeylerinin ve genel olarak farkındalıklarının yüksek olduğu saptanmıştır. Sağlık alanında meslek adayları olan sağlık bakım profesyoneli öğrencileri COVID-19'a karşı toplumu bilinçlendirmede sorumluluk sahibidir. Aynı zamanda toplumun bilgiye ulaşmak için başvurduğu diğer bir bilgi kaynağı olarakta görülmektedir. Bu nedenle öğrencilerin bilgi eksikliği yaşadıkları konular giderilmeli ve konuyla ilgili yüksek düzeyde bilgi sahibi olmaları sağlanmalıdır. Bu durum toplumun doğru ve güvenilir bilgiye ulaşması bakımından oldukça önemlidir. Öğrencilere bilgilendirme toplantıları yapılması, doğru haber kaynaklarının neler olduğu ve nasıl ulaşılabileceği ile ilgili bilgi verilmesi önerilebilir.

Yazar Katkıları

Fikir ve tasarım: S.Ş. Veri toplama: S.Ş.,H.Ö.,E.İ, Veri analizi ve yorumlama: S.Ş.,E.İ Makale yazımı: S.Ş.,H.Ö.,E.İ Eleştirel inceleme: S.Ş.,H.Ö.,E.İ

Çıkar Çatışması: Yazarlar çıkar çatışması beyan etmemişlerdir.

Finansman: Yazarlar çalışma için finansal destek almadıklarını beyan etmişlerdir.

KAYNAKLAR

- Albaqawi, H. M., Alquwez, N., Balay-Odao, E., Bajet, J. B., Alabdulaziz, H., Alsolami, F., . . . Felemban, E. M. (2020). Nursing students' perceptions, knowledge, and preventive behaviors toward COVID-19: a multi-university study. *Frontiers in Public Health*, 8, 573390. doi:10.3389/fpubh.2020.573390
- Azlan, A. A., Hamzah, M. R., Sern, T. J., Ayub, S. H., ve Mohamad, E. (2020). Public knowledge, attitudes and practices towards COVID-19: A cross-sectional study in Malaysia. *Plos One*, 15(5), e0233668.
- Bragazzi, N. L., Riccò, M., Pacifico, A., Malagoli, P., Kridin, K., Pigatto, P., ve Damiani, G. (2020). COVID- 19 knowledge prevents biologics discontinuation: data from an Italian multicenter survey during RED- ZONE declaration. *Dermatologic Therapy*, 33(4), e13508. doi:10.1111/dth.13508
- Cici, R., ve Yilmazel, G. (2021). Determination of anxiety levels and perspectives on the nursing profession among candidate nurses with relation to the COVID- 19 pandemic. *Perspectives in Psychiatric Care*, 57(1), 358-362. doi:10.1111/ppc.12601
- Hamza, M. S., Badary, O. A., ve Elmazar, M. M. (2021). Cross-sectional study on awareness and knowledge of COVID-19 among senior pharmacy students. *Journal of Community Health*, 46, 139-146. doi:10.1007/s10900-020-00859-z
- Hua, J., ve Shaw, R. (2020). Corona virus (Covid-19)“infodemic” and emerging issues through a data lens: The case of china. *International journal of Environmental Research and Public Health*, 17(7), 2309. doi:10.3390/ijerph17072309
- Huang, L., Lei, W., Xu, F., Liu, H., ve Yu, L. (2020). Emotional responses and coping strategies in nurses and nursing students during Covid-19 outbreak: A comparative study. *Plos one*, 15(8), e0237303.
- Ikhtlaq, A., Hunniya, B.-E., Bashir, I., ve Ijaz, F. (2020). Awareness and attitude of undergraduate medical students towards 2019-novel corona virus. *Pakistan Journal of Medical Sciences*, 36(COVID19-S4), S32. doi:10.12669/pjms.36.COVID19-S4.2636
- Lincango-Naranjo, E., Espinoza-Suarez, N., Solis-Pazmino, P., Vinueza-Moreano, P., Rodriguez-Villafuerte, S., Lincango-Naranjo, J., . . . Gravholt, D. (2021). Paradigms about the COVID-19 pandemic: knowledge, attitudes and practices from medical students. *BMC Medical Education*, 21(1), 1-10. doi:10.1186/s12909-021-02559-1
- Liu, N., Zhang, F., Wei, C., Jia, Y., Shang, Z., Sun, L., . . . Wang, Y. (2020). Prevalence and predictors of PTSS during COVID- 19 outbreak in China hardest-hit areas: Gender differences matter. *Psychiatry Research*, 287, 112921. doi:10.1016/j.psychres.2020.112921
- Mahase, E. (2020). China coronavirus: WHO declares international emergency as death toll exceeds 200. *BMJ: British Medical Journal (Online)*, 368. doi:10.1136/bmj.m408
- Maheshwari, S., Gupta, P. K., Sinha, R., ve Rawat, P. (2020). Knowledge, attitude, and practice towards coronavirus disease 2019 (COVID-19) among medical students: A cross-sectional study. *Journal of Acute Disease*, 9(3), 100-104. doi:10.4103/2221-6189.283886
- Newby, J. M., O'Moore, K., Tang, S., Christensen, H., ve Faasse, K. (2020). Acute mental health responses during the COVID-19 pandemic in Australia. *Plos One*, 15(7), e0236562. doi:10.1371/journal.pone.0236562
- Okuyan, C. B., Karasu, F., ve Polat, F. (2020). Hemşirelik öğrencilerinin Covid-19'a maruz kalma korkularının sağlık kaygısı düzeyleri üzerine etkisi: Bir üniversite örneği. *Van Sağlık Bilimleri Dergisi*, 13(COVID-19 Özel Sayı), 45-52.
- Olum, R., Kajjimu, J., Kanyike, A. M., Chekwech, G., Wekha, G., Nassozi, D. R., . . . Nsenga, L. (2020). Perspective of medical students on the COVID-19 pandemic: survey of nine medical schools in Uganda. *JMIR Public Health and Surveillance*, 6(2), e19847. doi:10.2196/19847
- Peng, Y., Pei, C., Zheng, Y., Wang, J., Zhang, K., Zheng, Z., ve Zhu, P. (2020). Knowledge, attitude and practice associated with COVID-19 among university students: A cross-sectional survey in China. *BMC Public Health*, 3(2), 45-56. doi:10.21203/rs.3.rs-21185/v3
- Salman, M., Mustafa, Z. U., Asif, N., Zaidi, H. A., Hussain, K., Shehzadi, N., . . . Saleem, Z. (2020). Knowledge, attitude and preventive practices related to COVID-19: a cross-sectional study in two Pakistani university populations. *Drugs ve Therapy Perspectives*, 36, 319-325. doi:10.1007/s40267-020-00737-7
- Singh, D. R., Sunuwar, D. R., Karki, K., Ghimire, S., ve Shrestha, N. (2020). Knowledge and perception towards universal safety precautions during early phase of the COVID-19 outbreak in Nepal. *Journal of Community Health*, 45, 1116-1122. doi:10.1007/s10900-020-00839-3
- Taghrir, M. H., Borazjani, R., ve Shiraly, R. (2020). COVID-19 and Iranian medical students; a survey on their related-knowledge, preventive behaviors and risk perception. *Archives of Iranian Medicine*, 23(4), 249-254.
- Wang, H., Liu, Y., Hu, K., Zhang, M., Du, M., Huang, H., ve Yue, X. (2020). Healthcare workers' stress when caring for COVID-19 patients: An altruistic perspective. *Nursing Ethics*, 27(7), 1490-1500.
- Yakar, B., Kaygusuz, T. Ö., Pirinççi, E., Önalın, E., ve Ertekin, Y. H. (2020). Knowledge, attitude and anxiety of medical students about the current COVID-19 outbreak in Turkey. *Family Practice and Palliative Care*, 5(2), 36-44.